

Hansti Duniya (Punjabi)

♦ Vol. 46 ♦ No. 09

♦ September 2022

ਹੱਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

₹15/-

ਸਿਖਸ਼ਕ ਦਿਵਸ
ਦੀਆਂ ਸੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ

हँसती दुनिया

• Vol. - 46 • ਅੰਕ - 09 • ਸਤੰਬਰ 2022 • Pages : 52
 (ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher Raj Kumari, on behalf
 of Sant Nirankari Mandal, Delhi-110009,
 Printed at HT Media Limited, Plot No. 8,
 Udyog Vihar, Greater Noida- 201306 (U.P.)
 & published at
 Sant Nirankari Satsang Bhawan,
 Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/ Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

04

ਸ਼ਹਨ ਅੰਮਰਾਪਲ ਦਾ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਨ ਅੰਮਰਾਪਲ ਦੀ ਜ਼ਿਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਨ ਅੰਮਰਾਪਲ ਦੀ ਜ਼ਿਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾ ਹੈ।

19

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਟ੍ਰਾ

ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਟ੍ਰਾ

ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਟ੍ਰਾ

16

ਹਾਸਾ-ਬੇਡਾ

ਹਾਸਾ-ਬੇਡਾ

20

ਚਿੱਠੀ

ਸਤੰਬਰ

ਸਤੰਬਰ 3੩ ਪਹਿਲੀ 04

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਟ੍ਰਾ 10

ਹਾਸਾ-ਬੇਡਾ 16

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਟ੍ਰਾ 19

ਕੀ ਤਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? 27

ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ 38

ਕਦੇ ਨਾ ਕੁੱਲੋ 42

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਥ 50

ਚਿੱਠੀਕਟ੍ਰਾਵਾਂ

ਚਿੱਠੀ 20

ਚਿੱਠੀਕਟ੍ਰਾਵਾਂ 46

46

ਚਿੱਠੀਕਟ੍ਰਾਵਾਂ

ਚਿੱਠੀਕਟ੍ਰਾਵਾਂ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਕਹਾਣੀਆਂ

06. ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸਚਾ
- ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ 'ਆਸਟ'
12. ਮਗਰ ਅਤੇ ਮੱਛੀ
- ਓਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖੱਤਰੀ
18. ਪੂਜਣਯੋਗ ਕੌਣ
- ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖਾਵਤ
24. ਖੇਡ-ਖੇਡ ਵਿੱਚ
- ਰੰਜਨਾ ਬਹਿਲ
29. ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ
- ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ 'ਰਾਜਨ'
36. ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦੇਸਤ
- ਨੇਹਾ ਨਾਗਪਾਲ
43. ਸਾਹੁਕਾਰ ਦਾ ਹਾਸਾ
- ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਾਦਿਕ

36

06

11

12

29

34

43

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

5. ਇੰਦਰਪਨੁਸ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ
- ਸੰਤੁ ਮਾਤਾਨਾ
18. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੋਦਾ
- ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ਼
43. ਨਾ ਵੱਛੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਖਾਂ ਨੂੰ
- ਜਗਤਾਰ ਚਮਨ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

11. ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਠੂਨ
- ਕਮਲ ਸੌਗਾਨੀ
14. ਅੰਬੀਆਂ ਦਾ ਬਾਗ
- ਦੀਪਾਂਸੂ ਜੈਨ
28. ਰੈਕੂਨ
- ਡਾ. ਪਰਮੂਰਾਮ
32. ਇਤਿਹਾਸ ਚਾਕਲੇਟ ਦਾ
- ਗੁਪਾਲ ਜੀ ਗੁਪਤ
34. ਵਿਸਾਲ ਹਿੱਪੋ
- ਵਿਕਾ ਵਰਮਾ
35. ਡਾ. ਸਰਵਪਲੀ ਰਾਧਾਕੁਮਾਰਨ
- ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
40. ਸੈਕਰੀਨ ਦੀ ਕਾਚ
- ਰਾਧੇ ਲਾਲ

ਸਨਮਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ

ਅ ਕਸਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਚੀਵ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹ ਮਲ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਬੀਜ਼ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਬੀਜ਼ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਜੇ ਉਚਾਈਆਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛੇ ਵੀ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਯੋਗ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਚਾਈਆਂ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਸਾਡੀ ਅੱਜ ਦੀ ਹਰ ਸਫਲਤਾ ਪਿਛੇ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓਂ, ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾਕਟਰ ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੃ਸ਼ਣਨ ਜੀ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ

ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਰਬਉਚੋਂ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਆਦਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਪੰਜ ਸਤੰਬਰ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ (ਟੀਚਰ-ਡੇ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰ ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੃ਸ਼ਣਨ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਟੀਚਰ-ਡੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓਂ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਉਚਾਈਆਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ ਪਰ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਅਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਦੇਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

ਕਵਿਤਾ : ਸੰਭੂ ਮਹਿਸਾਨਾ

ਇੰਦਰਧਨੁਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ?

ਵਰਖਾ ਦੇ ਰੁਕਦੇ ਹੀ ਮੰਮੀ-
ਇੰਦਰਧਨੁਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ?

ਰੰਗ ਸਾਰੇ ਹਨ ਨਿਆਰੇ-ਨਿਆਰੇ,
ਮਨ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ।
ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਿਨ-
ਕੌਣ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਬਿਖਰਾਉਂਦਾ?

ਕਾਰਣ ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ,
ਸੱਕ ਸਾਰਾ ਢੂਰ ਭਜਾਉ।
ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ-
ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਰਹਿ ਰਹਿ ਭਰਮਾਉਂਦਾ।

ਸੁਣ ਮੁੰਨੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭੋਲੀਆਂ,
ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਮੰਮੀ ਬੋਲੀ।
ਰਹਿਣ ਹਵਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਲ-ਕਣ
ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਪਾਉਂਦਾ।।

ਵਰਖਾ ਥਮਦੀ, ਸੂਰਜ ਚਮਕਦਾ,
ਬੂੰਦਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੋ ਪੈਂਦਾ।
ਸੱਤ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦਾ -
ਇਹ ਹੀ ਇੰਦਰਧਨੁਸ਼ ਕਹਾਉਂਦਾ।।

ਕਹਾਣੀ : ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਆਸ਼ਟ'

ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ

R ਜਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ-ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੱਲੀਓ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਕਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜਜਬਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਈ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਕੂਲ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਵੱਡੀ-ਵੱਡੀ ਘਾਹ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਮਾਲੀ ਸੋਹਣ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਘਾਹ ਕੱਟਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਰਜਨੀ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ

ਪਿਛਵਾੜੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਘਾਹ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਰਜਨੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਵੱਡੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਕਟਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਡਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਰਜਨੀ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪੀਗੀਅਡ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਾਂਲਾ ਬੋੜਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ

ਉੜੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਲਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਪ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕਦਮ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ - 'ਸੱਪ-ਸੱਪ।'

ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੀਕਦੇ ਹੋਏ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ। ਉਥੇ ਸੱਪ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਗੀ ਘਾਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹਿੰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਜਨੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਂਚ ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਪੂਜਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਲੇਕਿਨ ਕਮਰੇ ਦੇ ਇੱਕਦਮ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਰਜਨੀ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰਜਨੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੱਪ ਤਿੰਨ ਛੁੱਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਬਾ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਸੱਪ ਘਬਰਾ ਕੇ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਭੱਜਣ ਲੱਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਕਮਰੇ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਪੱਕਾ

ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੱਪ ਲੁਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਖੁੱਡ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ।

ਰਜਨੀ ਨੇ ਫੌਰਨ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਬੈਗ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।

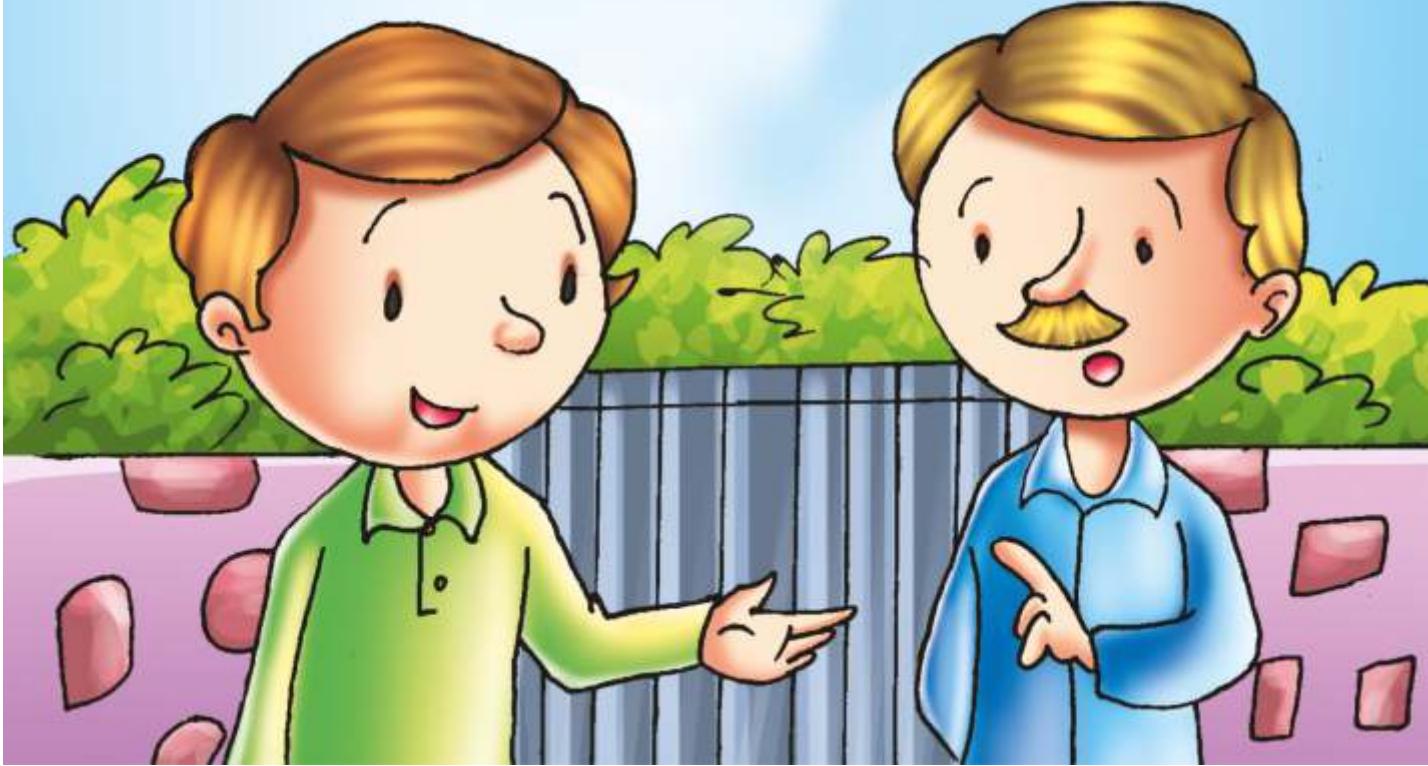
ਰਜਨੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਸੱਪ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਪਏ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵਡਿਆ ਤਾਂ ਰਜਨੀ ਨੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬੈਗ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਪ ਦੀ ਪੁੱਛ ਬੈਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ।

"ਰਜਨੀ ਛੱਡ ਦੇ ਬੈਗ। ਸੱਪ ਤੈਨੂੰ ਡਸ ਲਏਗਾ। ਬੈਗ ਛੱਡ ਦੇ।" ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦਿਸ਼ ਵੇਖ ਰਹੇ ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੀਕੇ ਲੇਕਿਨ ਰਜਨੀ ਨੇ ਬੈਗ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ।

ਤਦ ਤਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰਾਣਨਾਥ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ।

ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਰਜਨੀ ਨੂੰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਇੱਕ ਬੈਗ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪਾਣਨਾਥ ਚੀਕਿਆ - 'ਏ ਲੜਕੀ, ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇ। ਫਟਾਫਟ ਕਰ। ਬੈਂਚ ਤੇ ਜਾ ਚੜ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਐਨਾ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਨਾ ਲੈ। ਸੱਪ ਤੈਨੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।'

"ਅੰਕਲ ਜੀ, ਸੱਪ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਬੈਗ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਰਜਨੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ

ਸੱਪ ਬੈਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁੰਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਰਜਨੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਡਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਤਦ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ, ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਇਸ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਤੂੰ ਇੱਕਦਮ ਬੈਂਚ ਤੇ ਚੜ ਜਾ। ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਵੜੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਇੱਕਦਮ ਆਸਾਨ ਹੈ।"

"ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਅੰਕਲ ਜੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਰੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੜੀਆਘਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।" ਰਜਨੀ ਬੋਲੀ।

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰਮੇਸ਼ ਜੀ ਬੋਲੇ - "ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਰਜਨੀ।" ਤਦ ਤਕ ਸੱਪ ਨੂੰ ਉਸੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਰੱਸੀ ਕਸ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਜਨੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਜਦ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਰਜਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਪ ਨੂੰ ਚਿੜੀਆਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਗਏ ਤਾਂ ਚਿੜੀਆਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਬੋਲੇ - "ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਇਸ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੋਲੀਓ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ

ਵਿੱਚ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਪ ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।''

ਇਸ ਵਾਰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰਜਨੀ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿੜੀਆਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਖੁਦ ਆਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ- ''ਰਜਨੀ ਵਰਗੀ ਲੜਕੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਬਲਕਿ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਚਿੜੀਆਘਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।''

ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਦ ਜਦ ਰਜਨੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁੱਝ

ਸਹੇਲੀਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ- ''ਰਜਨੀ, ਜੋ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਤੂੰ ਇੱਕਲੀ ਨੇ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।''

ਰਜਨੀ ਬੋਲੀ - ਦਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।''

ਤਦ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਰਜਨੀ ਦੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ ਤਾਂ ਰਜਨੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਜਾਨ ਲੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਆਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਵੀ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ■

- ❖ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਖੱਬਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੱਜਾ ਹਿੱਸਾ ਖੱਬੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਇਕ ਔਸਤ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਗੈਲਨ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤ੍ਰੀ

□ ਘਮੰਡੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ 10-12 ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਪਾਚਨ ਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਉਠੋਣ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕ ਫਲ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਘੱਟ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼਼ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਗਤੀਸੀਲ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਵਿਗਿਆਨਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਇਕ ਵਿਸਫੇਟ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਉਰਜਾ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਉਰਜਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਆਕਾਸ਼ ਰੰਗਾ, ਤਾਰੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਗਤੀਸੀਲ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਦੀਵਾਰਾਂ ਉਤੇ ਸਫੇਦੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨੀਲ ਕਿਉਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਹਰ ਸਾਲ ਤਿਉਹਾਰ ਆਉਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਫੇਦੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਪੀਲੀਆਂ ਪੈਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੀਲਾਪਨ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਚੂਨੇ ਵਿੱਚ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਚੂਨਾ ਹੋਰ ਸਫੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੀਵਾਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚਮਕਦਾਰ ਅਤੇ ਸਫੇਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਵਾੜ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ਉਤੱਤਰ : ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਕੀ ਕਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗਏ ਹੋ? ਫਸਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖੇਤ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਕੰਡੇਦਾਰ ਛਾੜੀਆਂ ਜਾਂ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾੜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਸਲ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਪਸੂਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾੜ ਕਰਕੇ ਖੇਤ ਦੀ ਹਦਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖ : ਕਮਲ ਸੋਗਾਨੀ

ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਨਸੂਨ?

ਪ੍ਰ ਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਚੰਗੀ ਵਰਖਾ ਦੇ ਲਈ ਚੰਗੇ ਮਾਨਸੂਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮਾਨਸੂਨ ਉਹ ਮੌਸਮੀ ਪਵਨਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਨਾਂ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂਦੀਪ ਅਤੇ ਸ਼ੀਤ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਉਤਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਬਰਮਲ ਘੱਟ ਹਵਾ ਪੁੰਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ ਦੇ ਕੋਲ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਉਚ੍ਚ ਹਵਾ ਪੁੰਜ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਵਾਂ ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਰਿਯਾਲਿਸ ਬਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਭੂਮੱਧ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੱਜੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਮਾਨਸੂਨ ਹਵਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋ ਕੇ ਵਰਖਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ

ਦੋ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖੜੀ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਅਤੇ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।

ਮਾਨਸੂਨ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਤੇ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਫੌਂਚ ਯਾਤਰੀ ਸਰ 'ਬੋਰਨੀਯਰ ਟੇਮ' ਨੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਭੇਤਭਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਸੂਖਸ਼ੱਖਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੋਰਨੀਯਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਸੂਨ ਵਿਭਿੰਨ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਘਣਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਸੂਨ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਰਬਤਾਂ ਦੇ ਰੋਕ ਲੈਣ ਨਾਲ ਰਾਹ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਧ ਸੰਘਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋ ਕੇ ਵਰਸਦੇ ਹਨ।

ਵਰਖਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਲੇ ਮਤਵਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਇੰਝ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਫ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਗਰਮ ਹਵਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪਾਣੀ ਵਾਸ਼ਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ-ਪਹੁੰਚਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਗਾਰ ਅਤੇ ਮੱਛੀ

ਹ ਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਛੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮੀਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਚੰਚਲ ਸੀ। ਉਸ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਗਾਰਮੱਛ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣ ਲੱਗਾ।

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਨਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੀਨਾ! ਤੂੰ ਮਗਾਰਮੱਛ ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹਿਣਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁਸ਼ਟ ਹੈ।"

"ਠੀਕ ਹੈ ਮਾਂ," ਮੀਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਚਲੀ ਗਈ।

ਦੁਸ਼ਟ ਮਗਾਰਮੱਛ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ

ਮੀਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੀ ਮੱਛੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਧਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦੀ ਲੱਗੇਗੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਿਆ।

ਮੀਨਾ ਚੇਤੰਨ ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਮਗਾਰਮੱਛ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਭੱਜੀ। ਉਹ ਘਬਰਾ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਘਬਰਾਉਣ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ।

ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਉਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ

ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਟਾਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਗੁਫਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਦੌੜ ਲਾਈ ਜਾਏ। ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਪਾਸੇ ਭੜੀ। ਮਗਰਮੱਛ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਚਲ ਪਿਆ।

ਹੁਣ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਮੀਨਾ ਤੈਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਮਗਰਮੱਛ। ਮੀਨਾ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੈਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮਗਰਮੱਛ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ।

ਤਦੇ ਮੀਨਾ ਪਲਟੀ ਉਹ ਦੋ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਗੁਜ਼ਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੰਗ ਦਰਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਗੁਫਾ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਗਾਰਤ ਸੁੱਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਗਰਮੱਛ ਨੂੰ ਛੇਡਿਆ, "ਕਿਉਂ ਮਾਮਾ! ਤੈਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਮਗਰਮੱਛ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਚੌਕਿਆ। ਮੱਛੀ ਦੀ ਅਨੀ ਹਿੰਮਤ! ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੜਿਆ। ਹੁਣ ਮੀਨਾ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਉਹ ਚਿਲਾਈ, "ਫੜੋ ਮਾਮਾ!"

ਮਗਰਮੱਛ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਵਧਾਇਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਕੀ? ਮਗਰਮੱਛ ਦੋ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਡਰ ਗਏ ਮਾਮਾ ਜੀ!" ਮੀਨਾ ਨੇ ਮਗਰਮੱਛ ਨੂੰ ਚਿੜਾਇਆ, "ਕੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ?"

ਮਗਰਮੱਛ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਨਾਲ ਜੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਅਗੇ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਓਨਾ ਹੀ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਸਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਉਹ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਤਦ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸਮਝਦਾਰ ਮੱਛੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਟਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮਗਰਮੱਛ ਉਹਨਾਂ ਚਟਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾਰ ਮੀਨਾ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟ ਮਗਰਮੱਛ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ।

ਲੇਖ : ਦੀਪਾਂਸੂ ਜੈਨ

ਇੰਝ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅੰਬੀਆਂ ਦਾ ਬਾਗ

ਪਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਆਮਨਾਥ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਮਹਾਂਸਿੱਧ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਘੁੰਮਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭੀਖ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਅਤੇ ਯੋਗ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁੰਮਦੇ ਉਹ ਸਿਰਮੌਰ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਹਨ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ਼ਨਾਨ-ਧਿਆਨ ਦੇ ਬਾਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਭੇਜਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਲਿਆਉਣਾ ਨਾ ਭੁਲੋ।

ਰਾਜਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਈ। ਰਾਜਭੰਡਾਰੀ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਸਾਥ੍ਯ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਆਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੁਣਾਮ ਕੀਤਾ

ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਉਸ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਭੇਜਨ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਪੰਤੂ ਚੇਲੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅੰਬ ਦਾ ਅਚਾਰ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।

ਦਰਅਸਲ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਮੌਰ ਵਿੱਚ ਅੰਬ ਦੀ ਫਸਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਕੁੱਝ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਲੋਕ ਹੀ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਅੰਬ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ।

ਅੰਬ ਦੇ ਆਚਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਚਲ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਧਰੋਂ ਰਾਜਾ ਆ ਨਿਕਲੇ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹਨੀਂ ਦਿਨੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਸਿੱਧ ਆਮਨਾਥ

ਜੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜਭੰਡਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਧਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਚੇਲਾ, ਭੋਜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਗੁਰੂ ਆਮਨਾਥ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਭਿਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ। ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਚੇਲਾ ਜਦ ਭਿਖਿਆ ਲਈ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਰਾਜਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਅੰਬ ਦੇ ਅਚਾਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਜਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਮਨ੍ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੱਲ ਰਾਜਾ ਦੇ ਕੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਰਾਜਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਾ ਅਤੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਅੰਬ ਦਾ ਅਚਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਅੰਬ ਦਾ ਅਚਾਰ ਜੇਕਰ ਐਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਬਾਗ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ? ਨਿਠਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਕੀ ਫਾਇਦਾ?

ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਬੁਰੀ ਤਾਂ ਲੱਗੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਭੋਜਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਅੰਬ ਦਾ ਅਚਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਸ ਤੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਸੁਣ ਕੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਯੋਰੀ ਆਮਨਾਥ ਜੀ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ ਕਿ ਰਾਜਾ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਠਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤਕ ਠਹਿਰਣਗੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜ਼ਿਥੇ-ਜ਼ਿਥੇ ਵੀ ਜਾਣਗੇ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਬ ਦੇ ਰੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾਉਣਗੇ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਬੀਆਂ ਦਾ ਬਾਗ ਤਦ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਲ ਕਵਿਤਾ : ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਰਦਵਾਜ

ਛੋਟਾ ਮਿਹਾ ਪੌਦਾ

ਛੋਟਾ ਪੌਦਾ ਬਣ ਕੇ ਰੁੱਖ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਫਲ-ਛੁਲ ਨਿਤ ਸਾਨੂੰ ਵੰਡੇ,
ਰੋਗ-ਦੋਸ਼ ਸਭ ਇਹੀ ਛਾਂਟੇ।
ਅੰਬ-ਪਿੱਪਲ-ਨਿੰਮ ਹੋਵੇ ਬੇਰ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਛਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਿਲੇ ਭਰਪੂਰ,
ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਹ ਸਾਥੋਂ ਢੂਰ।
ਪੇਂਦੇ ਲਗਾਉ ਨਾ ਕਰੋ ਦੇਰ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਕੋਮਲ ਪੱਤੇ ਨਰਮ ਹੈ ਭਾਲੀ,
ਰਾਗ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਪੀਹੂ ਕਾਲੀ।
ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਦੇ ਇਸ ਨਾਲ ਛੇੜ,
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਿਆਲੀ ਢੇਰ।

ਹਾਸਾ ਬੇਡਾ

ਮਾਂ : ਬੇਟਾ, ਇਹਨਾਂ ਲੱਭੂਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ
ਰੱਖ ਦਿਉ ਜਿਥੇ ਕੀੜੀਆਂ ਨਾ ਪਹੁੰਚ
ਸਕਣ।

ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ -
ਲੱਭੂ ਕਿਥੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ?

ਬੇਟਾ : ਪੇਟ ਵਿੱਚ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਕੀੜੀਆਂ ਨਹੀਂ
ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀਆਂ।

ਅਜੈ : (ਮਦਨ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਮੂੰਹ
ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਕਿਉਂ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ?

ਮਦਨ : ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਿੱਠਾ
ਬੇਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਬੇਟਾ : (ਪਾਪਾ ਨੂੰ) ਪਾਪਾ, ਉਹ ਜੋ ਗੁਲਾਬ ਦਾ
ਪੌਦਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ
ਅਜੇ ਤਕ ਜੜ ਨਹੀਂ
ਆਈ।

ਪਾਪਾ : ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਬੇਟਾ।

ਬੇਟਾ : ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਰੋਜ਼ ਉਖਾੜ ਕੇ
ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਕੰਡਕਟਰ : (ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ) ਕਿਥੋਂ ਬੈਠੋ
ਹੋ, ਟਿਕਟ ਲੈ ਲਿਆ?

ਯਾਤਰੀ : ਅਜੇ ਬੈਠਾ ਕਿਥੇ ਹਾਂ, ਖੜਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ
ਬੈਠਾਂਗਾ ਟਿਕਟ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ।

ਮੈਨੂੰ ਮੇਥਾਇਲ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਗਿਆ।

ਸਵਾਲ : ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨੈਟਵਰਕ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ : ਜੀ, ਕਾਰਟੂਨ ਨੈਟਵਰਕ।

ਸੇਹਨ : ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਖਬਰ
ਛੱਪੀ ਹੈ।

ਸੇਹਨ : ਕੀ ਖਬਰ ਹੈ?

ਸੇਹਨ : ਛੱਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ
ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇੱਕ
ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ
ਗਈ ਹੈ। ਇਸ
ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੀ
ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਰਾਹਗੀਰ ਰਾਹ ਚਲਦੇ
ਅਚਾਨਕ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਉਸ
ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਥੇ ਭੀੜ ਇੱਕਠੀ ਹੋ ਗਈ।

ਇੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੋ।
ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਓ।
ਤੀਸਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ :

ਫੌਰਨ ਦੁੱਧ ਜਲੇਖੀ ਖਵਾਓ।
ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹਗੀਰ ਬੋਲਿਆ -
ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ।
ਕੋਈ ਤੀਸਰੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ
ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ।

ਬੰਟੀ : ਰਾਜੂ ਕੀ ਤੂੰ ਚੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹ
ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਰਾਜੂ : ਹਾਂ।

ਬੰਟੀ : ਕਿਵੇਂ?

ਰਾਜੂ : ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ
ਹੋਵੇ।

- ਮੀਨਾਕਸੀ ਆਨੰਦ

- ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਭਜੀਤ : (ਆਪਣੀ ਭੈਣ
ਅਦਿਤੀ ਨੂੰ)
ਅੱਜ ਕਲ ਮੇਰੀ
ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ
ਸਭ ਕੁਝ
ਉਲਟਾ ਚਲ
ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਦਿਤੀ : ਲੇਕਿਨ ਭਾਈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਸਿੱਧੇ ਚਲਦੇ
ਹੋਏ ਹੀ ਦਿਸਦੇ ਹੋ।

ਕਿਰਣ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਪੁਨੀਤਾ ਦੇ ਘਰ
ਅਪਣੇ ਸੱਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ 10 ਦਿਨਾਂ ਲਈ
ਸਹਿਰ ਘੁੰਮਣ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਾਪਿਸ ਜਾਂਦੇ
ਸਮੇਂ ਪੁਨੀਤਾ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਛੋਤੀ ਨਾਲ ਕਾਰ ਬਾਹਰ
ਕੱਢੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਛੱਡਣ ਲਈ।

ਕਿਰਣ : ਆਪ ਐਨਾ ਕਸ਼ਟ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ,
ਅਸੀਂ ਬਸ ਰਾਹੀਂ ਚਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਪੁਨੀਤਾ ਦਾ ਪਤੀ ਬੋਲਿਆ -
ਕਸ਼ਟ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ
ਰਹੀ ਹੈ। ਚਲੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੋਤੀ ਨਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨ
ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਸ਼ਟ ਤਾਂ ਤਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦ
ਦੇਨ ਛੁੱਟਣ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਓਗੀ।

ਗੁੱਡੀ : (ਅਮਨ ਨੂੰ) ਭਾਈ ਮੈਂ ਬਰਫ ਖਾਉਂਗੀ।

ਅਮਨ : ਗੁੱਡੀ ਠੰਡੀ ਬਰਫ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਗਲਾ
ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਗੁੱਡੀ : ਭਾਈ, ਮੈਂ ਬਰਫ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਖਾ
ਲਵਾਂਗੀ।

- ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਰਾਮੂ ਅੱਜ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਫੁਲਦਾਨ ਤੋੜ
ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਬਾਦ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ
ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਰ ਗੰਜਾ ਕਰ
ਦੇਵਾਂਗੀ। ਸਮਝੇ?

- ਜੀ ਸਮਝ ਗਿਆ।

- ਕੀ ਸਮਝੇ?

- ਇਹੀ ਕਿ ਮਾਲਿਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਗਲਤੀ
ਦਾ ਅੰਜਾਮ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਿਖਾਰੀ : ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜ ਰੂਪਏ ਦੇ ਦਿਉ। ਚਾਹ ਪੀ
ਲਵਾਂਗਾ।

ਚਾਹ ਪੀਣ ਦੇ ਬਾਦ ਭਿਖਾਰੀ ਬੋਲਿਆ -

ਸਾਹਿਬ! ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ ਇੱਕ ਸਮੇਸਾ ਵੀ ਖੁਆ
ਦਿਉ।

ਰਾਹਰੀਰ : ਤੈਨੂੰ ਇੱਕ
ਵਾਰ ਵਿੱਚ
ਹੀ ਮੰਗ
ਲੈਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਭਿਖਾਰੀ : ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਹਿਬ! ਤਾਂ ਫਿਰ 100
ਰੂਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਨੋਟ ਦੇ ਦਿਉ।

ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਆਪਣਾ
ਪਲਾਟ ਵੇਖਣ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕੋਠੀ ਬਣਾ
ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਆਦਮੀ : ਇਥੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਲਾਟ ਸੀ।

ਠੇਕੇਦਾਰ : ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਕੋਠੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ
ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

- ਸੋਨਮ

ਪੂਜਣਯੋਗ ਕੌਣ?

ਗੁੜ ਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਪਾਂਡਵ ਦਵੈਤਵਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਭੀਮ ਆਪਣੀ ਗਦਾ ਲਈ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਘੁੰਮਦਾ-ਘੁੰਮਦਾ ਉਹ ਇੱਕ ਗੁਛਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਜਗਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭੀਮ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਅਜਗਰ ਉਸ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਜਦ ਭੀਮ ਹਾਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ - ਹੇ ਸਰਪਾਜਾ! ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਅੱਜ ਤਕ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕੋਈ ਅਸਧਾਰਣ ਜੀਵ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਜਗਰ ਬੋਲਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਪੁਰਖਾ ਨਹੁਸ਼ ਹਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਾਪ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਜਗਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੀਮ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ-ਲੱਭਦੇ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਉਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਾ। ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਤਤਕਾਲ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਭੀਮ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਗਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਤਦ ਅਜਗਾਰ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ-ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਉਤੱਬ ਦੇ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

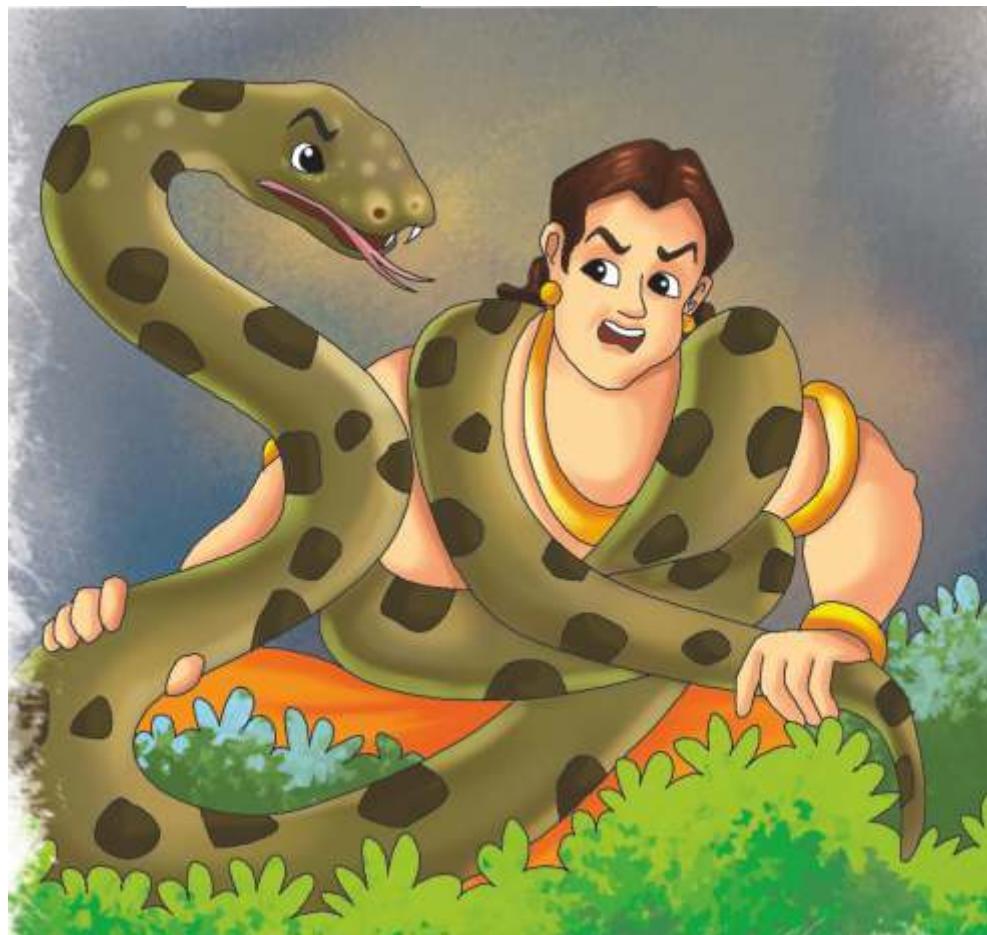
ਪਾਏਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਵੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਉਤੱਬ ਦੇ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਜਦ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਜਗਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਜੇਕਰ ਸ਼ੁਦਰ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਉਤਮ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਪੂਜਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ?

ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਬੋਲਿਆ- ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੇ ਕਰਮ-ਵਿਵਹਾਰ, ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਉਤਮ ਜਾਂ ਨੀਚ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ - ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਤੱਮ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਪੂਜਣਯੋਗ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਦਾ ਉਤਰ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਅਜਗਰ ਸਰਾਪ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭੀਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਤ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸਿਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- 1) ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- 2) 'ਭਾਰਤ ਰਤਨ' ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਗਾਇਕਾ ਕੌਣ ਹੈ?
- 3) 'ਰੋਮੀਓ ਅੰਡ ਜੂਲੀਅਟ' ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਸੀ?
- 4) ਸਰਸਵਤੀ ਦਾ ਵਾਹਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- 5) ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ?
- 6) ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਿਤਨੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- 7) ਕਿਸ ਨਦੀ ਨੂੰ 'ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਸ਼ੋਕ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 8) ਢੁੱਧ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 9) ਕਿਹੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਿਕਟਰ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ?
- 10) ਕਿਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੋ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 'ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਹਿੰਸਾ ਦਿਵਸ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- 11) ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਗਾਨ ਦੇ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਸਨ?
- 12) ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- 13) ਪੰਡਿਤ ਸਿਵਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਿਸ ਸੰਗੀਤ ਯੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ?
- 14) ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ 'ਝੀਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- 15) ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 'ਹਰ ਕੀ ਪੌੜੀ' ਹੈ?

(ਸਹੀ ਉਤੱਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖੋ)

ਕਿੱਟੀ

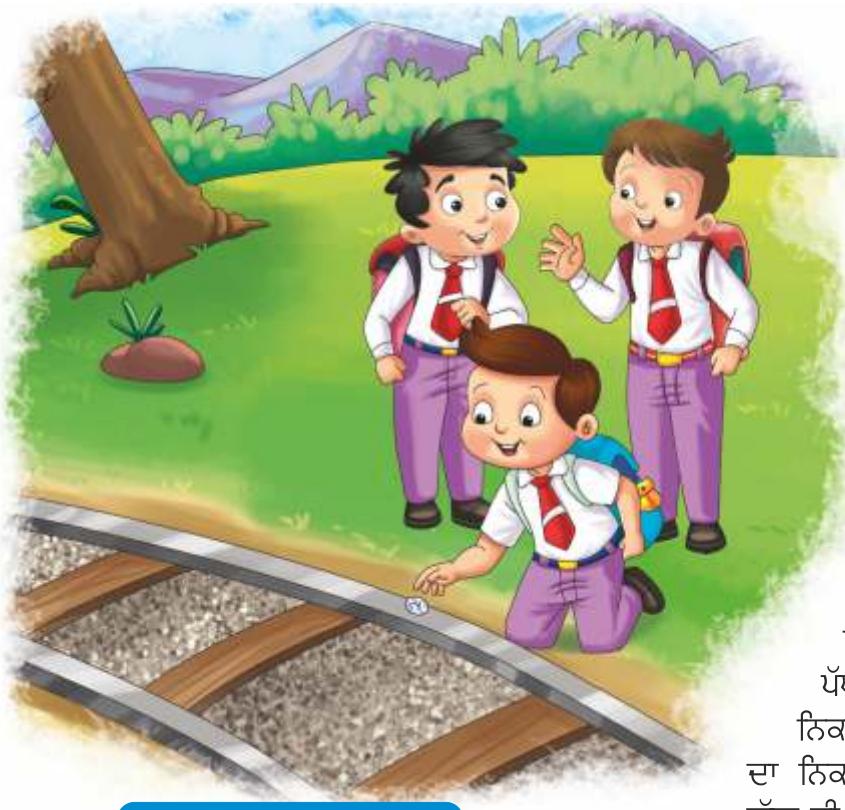
ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਕਹਾਣੀ : ਰੰਜਨਾ ਬਹਿਲ

ਖੇਡ-ਖੇਡ ਵਿੱਚ

ਛੁੱਟੇ ਟੀ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੇ ਹੀ ਰਘੁ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜ ਗਿਆ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਿੜਦਾ, ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਜੋ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਮਾਮਾ ਜੀ ਮਾਊਜਰ ਟਾਏ ਗਨ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿੰਨਾ ਮਜ਼ਾ ਆਏਗਾ, ਜਦ ਉਹ ਇਸ ਗਨ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਏਗਾ। ਉਝ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਰਘੁ ਦੇ ਪਾਪਾ ਰੇਲਵੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘਰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੂਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਪਟਰੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ-ਕਿਨਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਸਰਾਰਤਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਘੁ ਜਿੰਨਾ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਓਨਾ ਸਰਾਰਤੀ ਵੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪਟਰੀਆਂ ਤੇ ਸਰਤ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ

ਟ੍ਰੈਨ ਗੁਜਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਕਿ ਕੌਣ ਜਿੱਤਿਆ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਤਹਿ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਟ੍ਰੈਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਚਪਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਟ੍ਰੈਨ ਦੀ ਸਪੀਡ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਈ ਸਿੱਕੇ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਖੇਡ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਟਾਫ ਵਾਲੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮਨਾ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੰਨਦਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਸਿੱਕੇ ਪਟਰੀਆਂ ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਦ ਦੂਜੀ ਸਰਤ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਲੈ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਟ੍ਰੈਨ ਨਿਕਲਦੀ ਪੱਥਰ ਬੋਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਉਹ ਜਿੱਤਿਆ। ਜਾਹਿਰ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ ਰਘੁ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚਾਰ ਵਾਰ ਸੋਚਦੇ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਟਾ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਗੱਲ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਸੀ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਦਿਸਦੇ ਹੋਣਗੇ ਹੁਣ? ਉਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਸਨ। ਉਝ ਤਾਂ ਮਾਮਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਲਿਆ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਮਾਊਜਰ ਟਾਏ ਗਨ ਤੇ ਹੀ ਅਟਕ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਕਾ ਪੱਟਰੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹ ਪੱਥਰ ਲੈ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਟ੍ਰੈਨ ਆਈ ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਫਿਸਲ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੜਬੜਾ ਕੇ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡਿੱਬੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਝਾਕਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਗਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਨ ਆਪਣੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਈ। ਸ਼ਰਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਪਰ ਰਘੁ ਦਾ ਮਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਅਤੇ ਬੈਲ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਫੇਨ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਘੁੰਮ ਗਿਆ "ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ?" ਉਸ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ

ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ। ਮਾਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਿਆ।
"ਆ ਗਿਆ ਤੂੰ। ਚਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ।"
"ਮਾਮਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਆਏ?"

"ਬਸ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਸਿੱਧਾ ਸਿਰ ਤੇ ਲੱਗਾ। ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਅੱਖ ਬੱਚ ਗਈ। ਡ੍ਰੋਸਿੰਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਪਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।" ਮਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਘੁ ਦਾ ਮਨ ਬੁੱਝ ਜਿਹਾ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤੀ ਉਸੇ ਦੀ ਸੀ। ਹੜਬੜਾਹਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਛੋਟੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਡਾ ਪੱਥਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪਲ ਭਾਰੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਖਿਰਕਾਰ ਕਾਰ ਦੇ ਹਾਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਖਿੜਕੀ ਦਾ ਬੇੜਾ ਜਿਹਾ ਪਰਦਾ ਹਟਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਝਾਕਿਆ। ਪਾਪਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਕਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ

ਸਿਰ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨੀ ਸੀ। ਸ਼ਰਟ ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।?

"ਹਾਏ ਰਾਮ ... ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?"

"ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਦੀਦੀ..... ਚਿੰਤਾ
ਨਾ ਕਰੋ।"

ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਾਮਾ
ਜੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੈਸਲਾ ਦੇਣ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੱਲਾਂ
ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਅੰਦਰ
ਆ ਗਏ। ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ
ਕਿਹਾ। ਉਹ ਪਰਦੇ ਦੇ ਕੋਲ
ਚੁੱਪਚਾਪ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤਦੇ ਮਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼
ਲਗਾਈ, "ਰਘੁ ਛੇਤੀ ਆਉ। ਵੇਖ
ਕੌਣ ਆਇਆ ਹੈ?"

ਰਘੁ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ
ਨਮਸਤੇ ਕੀਤੀ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਹੈਰਾਨ
ਹੋਏ ਫਿਰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਬੋਲੇ - "ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਅਤੇ
ਸਮਾਰਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਧਰ ਆਉ ਬੇਟਾ।"

ਫਿਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, "ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰੈਸ਼ ਹੋ ਲਾਉ।
ਕਪੜੇ ਬਦਲ ਲਾਉ। ਮੈਂ ਖਾਣਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।"
ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤਿਆ ਪਤਾ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਕੋਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ
ਸੀ। ਅਨੇ ਸਾਰੇ ਗਿਫਟ। ਕੱਪੜੇ, ਖਿੜਾਉਣੇ, ਜੁੱਤੇ,
ਚਾਕਲੇਟਸ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਾਮਾ
ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ
ਸੁਣਾਈਆਂ।

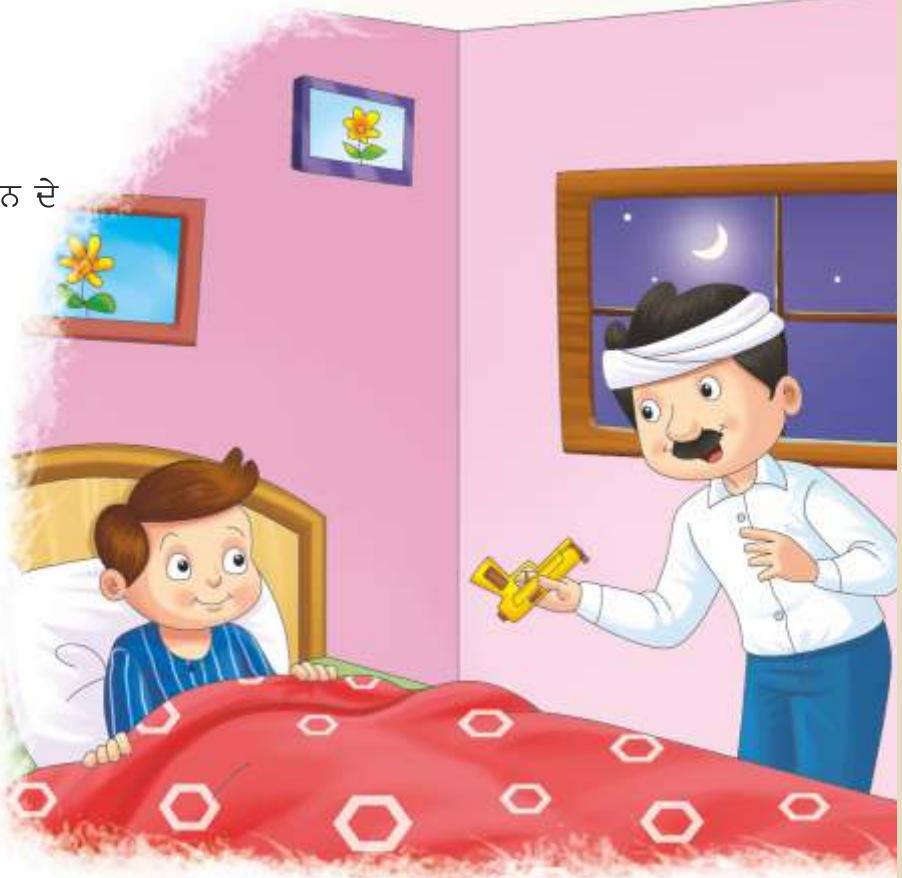
ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ
ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਭ
ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਗਿਫਟ ਦੇਣਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।"

"ਕੀ?"

"ਮਾਉਜਰ ਟਾਏ ਗਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਸੰਭਾਲ ਕੇ
ਚਲਾਉਗੇ। ਕਿਸੇ ਤੇ 'ਇਕਸਪੇਰੀਮੰਟ' ਨਹੀਂ
ਕਰੋਗੇ।"

ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, " ਇਹ

ਸਾਡਾ ਸੀਕੇਟ ਹੈ। ਨਾ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਨਾ ਮੈਂ।"

ਰਘੁ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ।

"ਸੌਰੀ ਮਾਮਾ ਜੀ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ
ਹੋਵੇਗਾ।" ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ
ਚਿੰਭੜ ਗਿਆ।

ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ,
ਪਿਆਰਾ ਬੱਚਾ।

ਸ਼ਗਰਤ ਉਥੋਂ ਤਕ ਕਰੋ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ
ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਰਘੁ ਦਾ ਮਨ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ
ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਗਰਤ
ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਕੋਈ
ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ। ■

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਦੇ ਉੱਤਰ

1) ਡਾਲਰ	9) ਸ਼ੇਇਬ ਅਖਤਰ
2) ਲਤਾ ਮੰਗੋਸਕਰ	10) ਅਕਤੂਬਰ
3) ਵਿਲੀਅਮ ਸੈਕਸਪੀਅਰ	11) ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ
4) ਮੌਰ	12) ਬਾਬਰ
5) ਬਿਹਾਰ	13) ਸੰਤੁਰ
6) ਚਾਰ	14) ਉਦਯੁਕ
7) ਦਮੋਦਰ	15) ਹਰਿਦਾਇਰ
8) ਲੈਕਟੋਮੀਟਰ	

ਆਊ ਜਾਣੀਏ

ਪੰਛੀਆਂ

ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ

- * ਭੂਰੇ ਗਲੇ ਅਤੇ ਨੋਕਦਾਰ ਪੁਛ ਵਾਲੀ ਅਬਾਬੀਲ ਚਿੜੀ 250-300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀਘੰਟੇ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਉਡਦੀ ਹੈ।
- * ਕਬੂਤਰ ਲੰਮੀ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਬਿਨਾ ਰਾਹ ਭੁੱਲੇ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- * ਕੈਮੋਵਰੀ ਨਾਮਕ ਚਿੜੀ ਆਪਣੇ ਚਾਰੂ ਵਰਗੇ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- * ਵੈਮਪਾਇਰ ਬੈਟ ਨਾਮਕ ਚਮਗਾਦੜ ਕੇਵਲ ਖੂਨ ਚੁਸ ਕੇ ਹੀ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਪੇਰੇਗੀਨ ਫਾਲਕਨ ਨਾਮਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਜ ਜਦ 45 ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਕੋਨ ਤੇ ਝਪਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਫਤਾਰ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀਘੰਟਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

- * ਪੂਰਬੀ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੈਕਨ ਪੰਛੀ ਦੀ ਚੁੰਝ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- * ਬਲਡ ਈਗਲ ਦਾ ਆਲੂਣਾ 2.9 ਮੀਟਰ ਚੌਝਾ, 6 ਮੀਟਰ ਗਹਿਰਾ ਅਤੇ 6 ਟਨ ਭਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਦੱਖਣੀ ਧਰੂਵੀ ਪੇਂਗਵਿਨ 18 ਮਿੰਟ ਤਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਕਾਲੀ ਕੁਰੀ ਨਾਮਕ ਚਿੜੀ ਆਲੂਣਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਦ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- * ਹੱਸ 8200 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਵੀ ਉਡ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- * ਉਤਰ ਧਰੂਵੀ ਕੁਰੀ ਚਿੜੀ 22000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਉਡਾਣ ਭਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ - ਕਿਰਣ ਬਾਲਾ

ਇੱਕ ਅਨੌਖਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰੈਕੂਨ

ਰੈ ਭੁਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਚਾਲਾਕ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਦੋ ਮੁੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। - ਉਤਰੀ ਰੈਕੂਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਰੈਕੂਨ। ਉਤਰੀ ਰੈਕੂਨ ਕਨਾਡਾ ਅਤੇ ਮੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਰੈਕੂਨ ਕੇਵਲ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਰੈਕੂਨ ਇੱਕ ਬਣਘਾਰੀ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੈਸਾਈਓਨਾਇਡੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਬਈਰੰਗ ਵਾਲੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਢਾਈ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਵਜਨ ਅੱਠ ਨੂੰ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੈਕੂਨ ਦੀ ਪੂਛ ਲਗਭਗ ਪੰਜਾਂ ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਲੰਮੀ, ਵਾਲਦਾਰ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਛੇ-ਸੱਤ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਛੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਪੂਛ ਦੀ ਸੰਦਰਤਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰੈਕੂਨ ਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭੋਜਨ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ, ਡੱਭੂ, ਝੀਗਾ ਅਤੇ ਕੀੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਹ ਕੱਚਾ ਅਨਾਜ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਤਰੀ ਰੈਕੂਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਜੂਨ ਤਕ। ਮਾਦਾ ਰੈਕੂਨ ਇੱਕ ਤੋਂ ਅੱਠ ਤਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰੈਕੂਨ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ

ਕੋਈ ਰੈਕੂਨ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਦਾ ਰੈਕੂਨ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਜ਼ਿਗਿਆਸੂ ਜੰਤੂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੰਦਰ ਫਰ ਅਤੇ ਮਾਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਫੜਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰੈਕੂਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਫੰਦੇ ਨੂੰ ਤੁਰ੍ਹਾਂ-ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਝਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੰਦੇ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੈਕੂਨ ਜ਼ਿਗਿਆਸੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਫੰਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਰੈਕੂਨ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇ ਵਾਲ ਲੰਮੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਰਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਾਲ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਰਦੀ ਘੱਟ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਰੈਕੂਨ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਧੋ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣੀਜ਼ਾਸ਼ਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੈਕੂਨ ਭੋਜਨ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਧੋਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਰੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਧੋ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧੋਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਧੋਣ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਵਾਦੀ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਧੋਣਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਰੋਚਕ ਖੇਡ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ - ਰਾਮਕੁਮਾਰ 'ਰਾਮਨ'

ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

ਚੰ ਪਕਵਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੰਟੀ ਬਾਂਦਰ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ
ਜਾਨਵਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਐਨੇ ਤੰਗ ਆ
ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਉ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਟੀ ਬਾਂਦਰ
ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ, ਉਹ
ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ
ਕਿ ਬੰਟੀ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਬਿਨਾ ਮਤਲਬ ਹਰ ਚੀਜ਼
ਛੇੜੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋੜ ਜਾਏਗਾ।
ਸੜਕ ਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ
ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਬੰਟੀ ਝੱਪਟਾ ਮਾਰ ਕੇ
ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ।

ਬੰਟੀ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ
ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਗਵਾਂਚੀ ਭੀਮਾ ਹਾਥੀ ਦਾ ਟੀਵੀ, ਰੋਮੀ
ਭਾਲੂ ਦਾ ਪੱਖਾ ਅਤੇ ਹੀਰਾਮਨ ਹਿਰਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ
ਮੱਛੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੱਚ ਦਾ ਸੁੰਦਰ 'ਏਕਵੇਰੀਅਮ'
(ਮੱਛੀਘਰ) ਵੀ ਬੰਟੀ ਨੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ
ਬੜੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਛੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ
ਦਾ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ-ਅੱਧੀ ਭੈੜੀ
ਆਦਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ
ਵੀ ਕਰ ਲਵੇ, ਪਰ ਬੰਟੀ ਬਾਂਦਰ
ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ
ਸਨ।

ਚੰਪਕਵਨ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ
ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਹ
ਵੀ ਬੰਟੀ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ
ਸਨ। ਬੰਟੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਕਿਉਂ ਨਾ
ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਛੋਟੇ-
ਛੋਟੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕੀਤੀ
ਜਾਏ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਭੋਜਨ
ਲਈ ਲੰਚ ਬਾਕਸ ਤਾਂ ਲਿਆਉਂਦੇ
ਹੀ ਹਨ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਮੇਰਾ ਕੰਮ

ਬਣ ਜਾਏਗਾ।

ਉਹ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ
ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦਾ
ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਜਗਾ
ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ
ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ।

ਬੰਟੀ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ, ਕੰਬਖਤਾਂ ਨੇ
ਮੇਰਾ ਇਗਾਦਾ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਮੇਰੀ
ਤਰਕੀਬ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸ਼ੰਟੀ ਬਾਂਦਰ ਉਛਲਦਾ-ਕੁੱਦਦਾ ਉਥੇ
ਆ ਗਿਆ। ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ— ਕਿਉਂ
ਭਾਈ, ਮੂੰਹ ਕਿਉਂ ਲਟਕਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ?

- ਗੱਲ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਭੁੱਖੇ
ਮਰਨ ਦੇ ਦਿਨ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਵੀ ਤਰਕੀਬ ਸੌਚਦਾ
ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। -ਬੰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

-ਮੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਤੂੰ ਭੁੱਖਾ ਮਰੇਗਾ? ਠਹਿਰ, ਮੈਂ
ਤਰਕੀਬ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਦਾ ਕਰ ਅਸੀਂ
ਦੇਵੇਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ। - ਸ਼ੰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਫਿਰ ਸ਼ੰਟੀ ਨੇ ਬੰਟੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਿਹਾ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਚਮਕ ਆ
ਗਈ। ਉਛਲਦਾ ਹੋਇਆ ਬੰਟੀ ਬੋਲਿਆ— ਇਹ
ਹੋਈ ਨਾ ਗੱਲ! ਚੱਲੋ ਅੱਜ ਹੀ ਇਸ ਤਰਕੀਬ ਨੂੰ
ਅਜਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੰਟੀ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਡੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸਤੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੰਟੀ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਪੜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਨਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਛਲ ਪਏ।

ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਹੁਣ ਬੰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਟੀ ਲਈ ਖਾਣਾ ਵੀ ਲਿਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛਿੱਡ ਭਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਬੰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਟੀ ਨੇ ਹੁਣ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਨੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਡੋਟੇ ਜਾਨਵਰ ਜੋ ਕੁੱਝ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ। ਡੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਰੋਮੀ ਲੂੰਮੜੀ ਬਣਨਾਂ ਕੇ, ਚਸਮਾ ਲਗਾ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਬਾਂਦਰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਰੋਮੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਗਾਦੇ ਭਾਂਪ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਕਿਹਾ - ਬੇਟੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਲਾ ਅੱਜ ਲੂੰਮੜੀ ਮੌਸੀ ਨਾਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛਟੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਨਾ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੂੰਮੜੀ ਨਾ ਕਹਿਣਾ।

ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ 'ਸੁਪਰ ਮਾਰਕੀਟ' ਚਲੀ ਗਈ। ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ, ਪਰਸ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਿਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਨਿਕਲੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਕੁੱਝ ਦੂਰ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਬੰਟੀ-ਸੰਟੀ ਬਾਂਦਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੋਮੀ ਲੂੰਮੜੀ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- ਮਾਸੀ, ਤੇਰੇ ਪਰਸ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇ।

ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਰੋਮੀ ਲੂੰਮੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਖਾਲੀ ਪਰਸ ਲੈ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਸੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗੀ। ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਰੂਪਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰੋ, ਬੇਝਿਜ਼ਕ ਦੱਸੋ! ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਸੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕੰਮ ਨਾ ਆਈ ਤਾਂ ਕੌਣ ਆਏਗਾ?

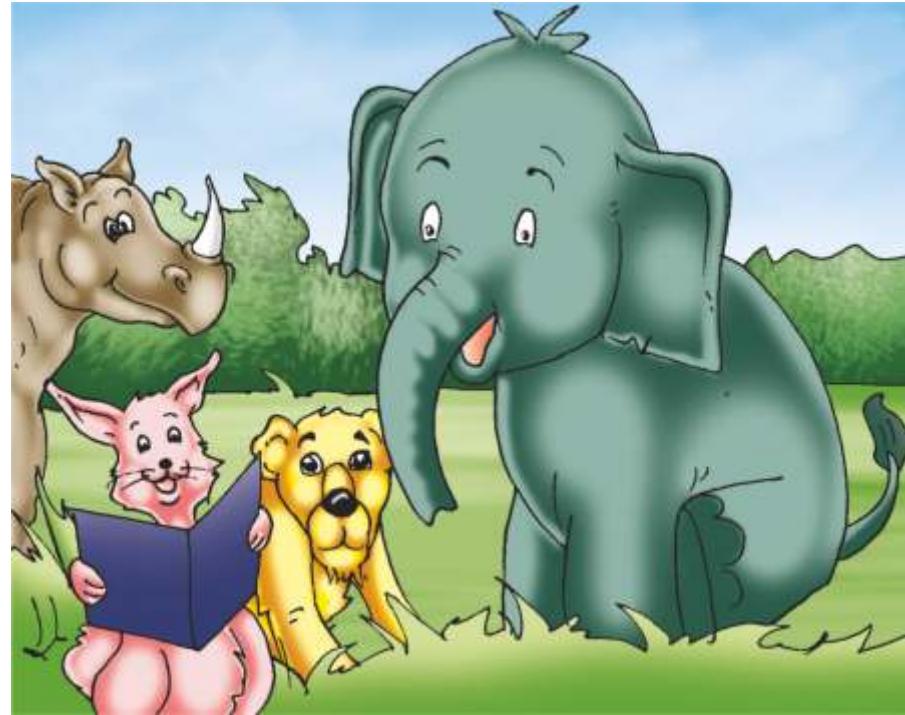
ਬੰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਟੀ ਲੂੰਮੜੀ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਬੰਟੀ ਬੋਲਿਆ- ਮਾਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

-ਬੇਟੇ, ਮੇਰੇ ਇਸ ਪਰਸ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸੌ-ਪੰਜਾਹ ਰੂਪਏ ਹੀ ਹੋਣਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੰਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਏਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਇਥੇ ਠਹਿਰੋ। ਮੈਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਰੂਪਏ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ। - ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਮੀ ਲੂਮੜੀ 'ਸੁਪਰ ਮਾਰਕੀਟ' ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਗਈ।

ਰੋਮੀ ਨੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਜੰਗਲ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੁਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਬੰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਟੀ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਈ ਪਰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਚੀਤਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਪਹੁੰਚਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਥਾਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇੱਧਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਹੀ ਸਮਾਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੰਟੀ-ਸੰਟੀ

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਜਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬੰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗਲ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਸਨ।

ਤਦ ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਟੋਨੀ ਬੱਕਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੱਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਐਵੈਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬੰਟੀ-ਸੰਟੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੜਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਇਹੀ ਸਾਡੀ ਭੁੱਲ ਸੀ।

ਰਾਕੀ ਹਿਰਨ ਨੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਸਫਲਤਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਚਲੋ ਦੇਰ ਆਏ, ਦੁਰੁਸਤ ਆਏ, ਜਾਗੋ ਤਦੇ ਸਵੇਰਾ, ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਰਾਤ-ਦਿਨ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਬੰਟੀ-ਸੰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੀ ਸਜਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜੰਪੀ ਜ਼ਿੰਗਾਫ਼, ਜੋਰੂ ਸੇਰ, ਗੁੱਜੂ ਹਾਥੀ, ਗਬਰੂ ਭਾਲੂ, ਮੱਟੀ ਬੱਕਰੀ, ਸਕਤੀ ਘੋੜਾ, ਹਰਿਅਲ ਗੈਡੇ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰਾਕੀ ਹਿਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਏ।

ਇਤਿਹਾਸ ਚਾਕਲੇਟ ਅਤੇ ਕੋਕੋਆ ਰੁੱਖ ਦਾ

ਅੰ ਜ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਵਾਦੀ ਚਾਕਲੇਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਲਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਕਥਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੁਭਾਵਣੀ ਹੈ। ਚਾਕਲੇਟ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅੱਜ ਨਾ ਕੇਵਲ ਟਾਫ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਲਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਏਜਟੇਕ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਰੁੱਖ, ਕੋਕੋਆ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ- ਪੀਹ ਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਸਾਲੇ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਮੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ। ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣੀ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਕੋਆ ਰੁੱਖ ਉਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਰੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਦੇ ਬੀਜ਼, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਨਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੋਂ ਬਣੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਪੀਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਕੇਵਲ ਧਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮੰਦ੍ਰਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬੀਨਸ ਨੂੰ ਮੰਦ੍ਰਿਕ ਇਕਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਝ੍ਝ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੌਡੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇਹ ਪੌਦਾ ਸਪੇਨ, ਉਥੋਂ ਫ਼ਰਾਂਸ, ਯੂਰਪ ਪਹੁੰਚਾ, ਜਿਥੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਤਕ ਹੋਈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਬੀਜ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਪਜ ਨੀਲਗਿਰੀ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਹੋਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਕੇਰਲ,

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਗੀਚਿਆਂ, ਫਾਰਮ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉਗਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬੀਨਸ ਤੋਂ ਹੀ ਚਾਕਲੇਟ ਅਤੇ ਕਈ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1519 ਵਿੱਚ ਸਪੇਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਨਵੇਸ਼ਕ ਹਨੀਣਡੋ ਕੋਰਟਸ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਮੈਟੇਜੁਆ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਉਹ ਆਨੰਦਿਤ ਹੋ ਉਠੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਪੇਨ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵੀ ਕੋਕੋਆ ਰੁੱਖ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸੈਕਤਿਆਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਮਿਠੇ ਸੁਗੰਧਿਤ ਪਦਾਰਥ, ਦਾਲਚੀਨੀ, ਵਨੀਲਾ ਆਦਿ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਗਰਮ ਸੁਆਦੀ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਫ਼ਰਾਂਸ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖਿਆ। ਉਸ ਵਕਤ ਇਹ ਇੱਕ ਮਹਿੰਗੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਰਿਹਾ।

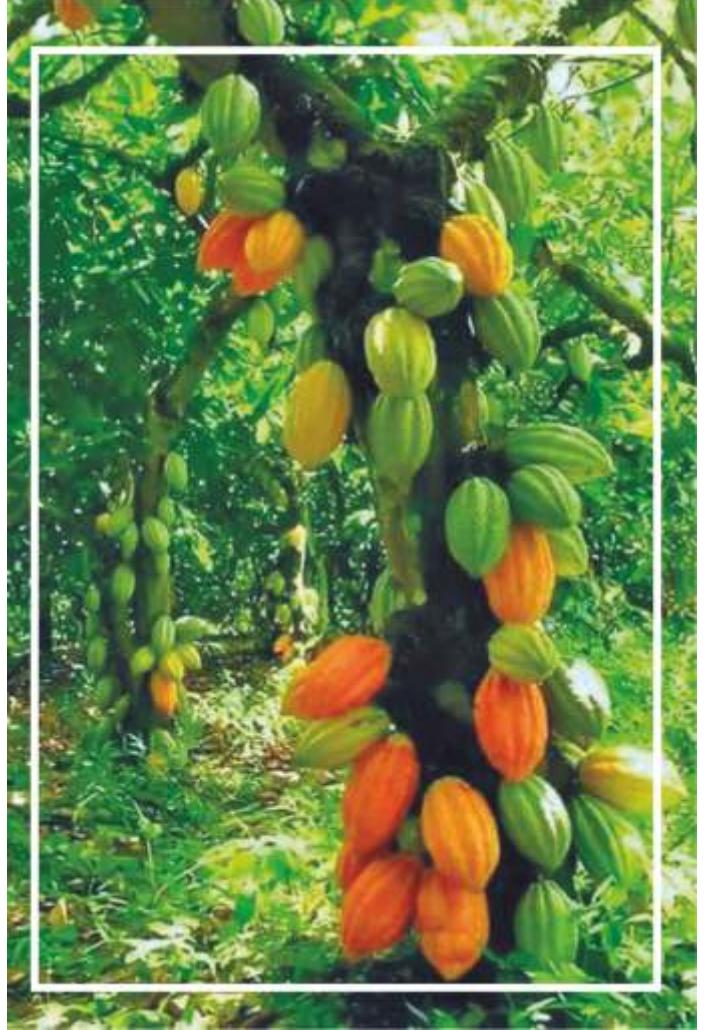
ਅਠਾਰਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ-ਸੱਤਵੇਂ ਦਸ਼ਕ ਤਕ ਬੀਨਸ ਨਾਲ ਸਵਾਦੀ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਹ ਤਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇ।

ਇਸ ਨੂੰ ਠੋਸ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਨ 1765 ਵਿੱਚ, ਜਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮੈਸਾਚੁਸੇਟਸ (ਡੋਰਚੈਸਟਰ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਿਲਟਨ ਲੋਅਰ ਮਿਲਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੇਲਡਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਠੋਸ ਚਾਕਲੇਟ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੇ ਬੇਜ਼ਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਨ 1825 ਵਿੱਚ ਡਚਮੈਨ ਕੋਮਰਾਡ ਵਾਨ ਹਿਊਟੇਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਕੋਆ ਬਟਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜੋ 97 ਡਿਗਰੀ ਫ਼ਾਰਨੇਹਾਈਟ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ ਪਿਘਲਣ-ਘੁਲਣ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਠੋਸ ਚਾਕਲੇਟ ਬਣਿਆ ਜੋ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪਿਘਲ ਜਾਏ।

ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਕੋਕੋਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਘਾਨਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਨਾਈਜੀਰੀਆ, ਫ਼ਰਾਂਸ ਯੂਰਪ ਆਦਿ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਬੀਨਸ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਨਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਯੋਗ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਕੋਆ ਰੁੱਖ ਦਾ ਬਨਸਪਤੀ ਨਾਮ ਬਿਯੋਬ੍ਰੋਨ ਕਾਕਾਓ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਟਕੂਲੀਆ ਪ੍ਰਾਤੀ ਦਾ ਸਦਾਬਹਾਰ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ/ਰਚਨਾ ਅਨੋਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪੈਦਾ ਉਗਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ-ਡੇਢ ਮੀਟਰ ਤਕ ਸਿੱਧਾ ਵੱਧਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਸ ਵਿੱਚ 5-6 ਟਹਿਣੀਆਂ ਛੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਉਪਰ ਨਾ ਜਾ ਕੇ ਭੂਮੀ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਕਲੀ ਵੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਇੱਕ ਕੱਲੇ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਲਾ ਪੈਦੇ ਦੇ ਖੰਭ ਵਰਗੇ ਸ਼ਿਖਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਛੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਉਚਾ ਵਧਣ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਵਿੱਚ ਵੱਧਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਛੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਕੋਆ ਰੁੱਖ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੁੱਝ ਹੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੁੱਖ ਦੀ ਐਸਤਨ ਉਚਾਈ 10 ਮੀਟਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ 20-30 ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਲੰਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਹੀ ਦੌਰਾਨ ਕੋਕੋਆ ਫਲਣ-ਛੁੱਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 45 ਸਾਲ ਤਕ ਫਲਦਾ-ਛੁੱਲਦਾ ਹੈ। 50 ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ-ਚੁੰਦੇ ਇਹ ਫਲਣ-ਛੁੱਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਛੁੱਲ ਨੂੰ ਫਲੀ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 4-5 ਮਹੀਨੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਵਿੱਚ ਐਸਤਨ 80 ਤੋਂ 120 ਤਕ ਛੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਾਕਲੇਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਗੁੱਦੇ ਸਹਿਤ ਬੀਜ ਕੱਢ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰੋਅ ਵਿੱਚ ਸੁੱਕਣ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਬੀਜ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਗੁੱਦੇ ਤੋਂ ਬੀਜ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ ਭੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਕ ਗਏ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਡਰੱਮ ਵਿੱਚ ਭੁੰਨਦੇ ਹਨ। ਭੁਜ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲੀਦਾਰ ਰੋਲਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੀਨਸ ਦਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ

ਵਿੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਕਲੇਟ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਕਲੇਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਵਸਾ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਈ, ਕੈਲਸੀਅਮ, ਫਾਸਫੋਰਸ, ਆਇਰਨ, ਮੈਗਨੀਸੀਅਮ ਸਹਿਤ ਅਨੇਕ ਰਸਾਇਨਿਕ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਕਲੇਟ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਖੋਜਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਇੰਡੋਰਫੀਨ ਨਾਮਕ ਹਾਰਮੇਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੇਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਉਂਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿੱਪੋ

ਹਿੱਪੋ ਪੇ ਬੜਾ ਹੀ ਵਚਿੱਤਰ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੋਟਾ-ਤਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਕਲ ਸੂਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਧਾਰਣ ਹਿੱਪੋ 15 ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਲਗਭਗ ਦੋ ਇੰਚ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨੁਕੀਲਾ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੜਾ ਹੀ ਡਰਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਉਹ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਜੀਭ ਅਤੇ ਨੁਕੀਲੇ ਦੰਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀ ਦੰਦ ਵਰਗੇ ਦੋ ਨੁਕੀਲੇ ਦੰਦ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਾ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਗੰਨੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਗੰਨੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਸਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਫਰੀਕੀ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਝੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੈਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਕਿਸਤੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲੇਟਦਾ ਜਾਂ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨ੍ਹ, ਨੱਕ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਨੱਕ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਉਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਪਰ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਜਦ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੈਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨ ਦੋਵੇਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿੱਧਾ ਜਾਨਵਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਫਰੀਕਾ ਵਾਸੀ ਹਿੱਪੋ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਿੱਪੋ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰੀ ਸਰੀਰ ਨਦੀ ਦੇ ਤਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤਹ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ■

□ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 5 ਸਤੰਬਰ 1888 ਨੂੰ ਤਿਰੁਤਨੀ, ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਹ 14 ਮਈ 1962 ਤੋਂ 13 ਮਈ 1967 ਤਕ ਸਵਤਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ 5 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਨੇ ਜਿਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਉਹ ਇਕ ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਵੀ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਪੜ੍ਹਦਾਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਸਰਵਪੱਲੀ ਨਾਮਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ 18ਵੀਂ ਸਤਾਖਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਤਿਰੁਤਨੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵਪੱਲੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੇ ਇੰਜ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਵਪੱਲੀ ਵੀਰਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀਤਮਾ ਸੀ। ਇਕ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਡਾ. ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਅਮੀਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਡਾ. ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਦਾ ਬਚਪਨ ਤਿਰੁਤਨੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਖਿਆ ਕੇ.ਵੀ.ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤਿਰੁਪਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1896-1900 ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੂਧਰਨ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਤਿਰੁਪਤੀ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ 1900 ਤੋਂ 1904 ਤਕ ਬੰਗਲੌਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾਨ ਕਾਲਜ ਮਦਰਾਸ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ.ਏ.ਫਿਲਾਸਫੀ ਕੀਤੀ। 1918 ਵਿਚ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋ ਗਏ।

14 ਮਈ 1962 ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ 5 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ 5 ਸਤੰਬਰ ਵਾਲਾ ਦਿਨ **ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ** ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਸਤੰਬਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਆਪ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਾਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 1954 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ।

ਲਗਭਗ 86 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ 1975 ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦੋਸਤ

ਦੋ

ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਸਨ। ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਕਰਨਪ੍ਰਭਾਪ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਮਨਮੋਹਨ। ਉਹ ਇਕ ਹੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਭਾਵੇਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਸੀ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵੀ ਲਗਭਗ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦਿਨ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਉਪੱਰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੌਟੀਆਂ ਸੌਗਤਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨਾ ਭੁੱਲਦੇ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸਧਰਾਂ- ਚਾਫ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸਹਿਤ ਮਨਾਉਂਦੇ।

ਵਿਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਾਲੀ ਦੋਸਤੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿੱਤਰ ਦੋਸਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਵਾਰਥ ਰਹਿਤ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ ਪਰਪੱਕ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਸਭ

ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਨ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਉਹ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪੱਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਵਿਵੇਕਸੀਲ, ਸੰਵੇਦਨਸੀਲ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਆਦਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਕੁੱਤੇ ਬੜੇ ਖੂੰਖਾਰ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਕਿ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਪਰਕਾਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਕੁੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਨਿਕ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਅੱਖ ਕੋਲ ਪਰਕਾਰ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਬਸਤੇ ਹਿਫਾਜ਼ਿਤ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਪਰਕਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਫੜ ਲਈ। ਕੁੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਕੇ ਭੈਂਕਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੋਲ ਪਰਕਾਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁੱਤੇ ਚੀਂ-ਚੀਂ ਕਰਦੇ ਦੌੜ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਸਾਹੋ-ਸਾਹੀ ਹੋਏ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਕੀਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਰੰਗ ਭਰੋ

ਨਾਂ ਉਮਰ.....
ਪੂਰਾ ਪਤਾ.....
.....

ਮੁਨ 2022 ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

► ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਯਸ਼ਿਕਾ ਭੇਲਾ (ਉਮਰ 9 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਦੂਜਾ ਨੰ :

ਅਠੀਲਾ ਸੌਣੀ (ਉਮਰ 6 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਹੁਬਿਆਹਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਤੀਜਾ ਨੰ :

ਅਨੁਭਵ ਸਿੰਘ ਖੁਮੈ (ਉਮਰ 9 ਸਾਲ)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੀਪ ਨਗਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਪੰਜਾਬ)

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਨਿਤਿਨ ਕੌਰ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ),
ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਾਨਸਾ),
ਹਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਕੁਰਾਲੀ),
ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੂਪੇਵਾਲ),
ਜਸ਼ਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਬੋਹਾ),
ਪ੍ਰਭਜੇਤ ਕੌਰ (ਭੈਰੋ ਮਾਜ਼ਗਾ),
ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਹੀਰੋ ਖੁਰਦ),
ਗੁਰਵਿੰਦਰ (ਜੀਰਾ),
ਪੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ),
ਸੁਖਮੀਤ (ਸਰਦੂਲਗੜ),
ਸਿਦਕ ਭਾਟੀਆ (ਦੇਰਾਹਾ),
ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਗੁਮਟਾਲਾ),
ਸ਼ੁਭਪ੍ਰੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),
ਰਾਣਾ (ਜਗਰਾਉ),
ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ),
ਆਰਾਧਿਆ (ਦਿੱਲੀ),
ਏਕਤਾ (ਹਰੀਕੇ ਪਤਨ),
ਪਰਵੀਨ ਕੌਰ (ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ),
ਵਿਦਿਤ ਬਜਾਜ (ਖਸ਼ਹਾਲ ਪੁਰ)।

ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਫੇਂਦੇ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ **25 ਅਕਤੂਬਰ 2022** ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੈਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚ ਭੇਜ ਦਿਓ।

ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੈਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ **ਨਵੰਬਰ 2022** ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨਾ ਵੱਡੋ ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ

ਰੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਨ ਉਹੀ ਹੈ,
ਜੋ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ।
ਹਰੇ ਭਰੇ ਜੇ ਰੁੱਖ ਰਹਿਣਗੇ,
ਦੁਨੀਆਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਦਰ।
ਰੱਖੋ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਇਹਨਾਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ,
ਨਾ ਵੱਡੋ ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ।

ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ,
ਦੂਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਆਕਸੀਜਨ ਦੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ,
ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
ਹੈ ਫਾਇਦਾ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ,
ਨਾ ਵੱਡੋ ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ।

ਮਾਨਸੂਨ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦਾ,
ਵਰਨਾ ਜਗ ਸਾਰਾ ਜਾਂਦਾ ਜਲਾ।
ਕਰੋ ਅੱਜ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਵਾਅਦਾ,
ਆਵੇ ਨਾ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਦਲਾ।
ਨਾ ਭੁਲੀਏ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ,
ਨਾ ਵੱਡੋ ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ।

ਵਿਗਿਆਨ ਕਥਾ : ਰਾਧੇਲਾਲ

ਸੈਕਰੀਨ ਦੀ ਕਾਢ

ਜ

ਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਤਰਕਾਲਾਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਆਕਾਸ਼ ਸਾਫ਼ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੇਠ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ— “ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਅੱਜ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਚਲਾਂਗੇ।”

“ਹਾਂ ਚੱਲੋ,” ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ।

ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਹ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਤਿੰਨੋਂ ਲੜਕੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਉਛਲ-ਕੂਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਉਹ ਪਾਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਪਾਰਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਠੇਲੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਰਬਤ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਮਨ ਨੇ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਉਹ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ — “ਸ਼ਰਬਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ?”

“ਮਿੱਠਾ”, ਤਿੰਨੋਂ ਇੱਕਠੇ ਬੋਲੇ।

“ਮਿੱਠਾ ਕਿਉਂ ਸੀ?” ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

“ਚੀਨੀ ਘੁੱਲੀ-ਮਿਲੀ ਸੀ”, ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ”, ਅਧਿਆਪਕ ਬੋਲੇ।

“ਤਾਂ ਫਿਰ?”

“ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੈਕਰੀਨ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

“ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸੈਕਰੀਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।” ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

“ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ”, ਤਿੰਨੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ।

“ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਸੈਕਰੀਨ ਦੀ ਕਾਢ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?” ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਚੱਸੋ।” ਤਿੰਨੇ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਉਠੇ।

“ਫਿਰ ਸੁਣੋ”, ਉਹ ਬੋਲੇ।

"ਦੱਸੋ", ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਜਾ ਟਿਕੀ।

"ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੋਲਤਾਰ (ਲੁਕ) ਨਾਲ ਬਣੀ 'ਟਾਲੁਇਨ' ਨਾਮਕ ਕਾਰਬਨਿਕ ਯੋਗਿਕ ਤੇ ਕੁੱਝ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਯੋਗਿਕ ਤੇ ਕਈ ਰਸਾਇਣਾ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ।" ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਿੰਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ, "ਉਹ ਘੰਟਿਆਂ ਤਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਭੋਜਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਬੁਲਾਵਾ ਆਇਆ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਮਗਨ ਰਿਹਾ ਕਿ ਖਾਣੇ ਦੀ ਜਗ ਵੀ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਬੁਲਾਵਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਕਈ ਵਾਰ ਬੁਲਾਵਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਠਣਾ ਪਿਆ।"

"ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ?" ਸੁਮਨ ਨੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ।

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ— "ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਝੱਟਪੱਟ ਭੋਜਨ ਕਰਕੇ ਫਿਰ: ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।"

"ਚੰਗਾ ਜੀ", ਸ਼ਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬੋਲ ਪਿਆ।

"ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਜਦ ਉਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿੱਠੀ ਲੱਗੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਗਹੁ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਮਿੱਠੀ ਹੋਵੇ, ਮਿੱਠੀ ਲੱਗੇ।", ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

"ਇੱਝ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?" ਸੰਤੋਸ਼ ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਵੀ।

"ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ," ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਰਾਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨੇ ਤਦ ਕੇਵਲ ਅਪਣੀਆਂ ਉਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਚੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਗਲੀਆਂ ਵੀ ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਿਮਾਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆਸੀਲ ਹੋ ਉਠਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਝੱਟ ਇੱਕ ਗੱਲ ਆਈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਸਾਇਣ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ।

"ਤਾਂ ਫਿਰ?" ਸ਼ਸ਼ੀ ਨੇ ਬੇਸਬਰੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ।

"ਹੁਣ ਉਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵੱਲ ਜਾ ਵਧਿਆ। ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਰਸਾਇਣ ਨੂੰ ਚੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਰਸਾਇਣ ਉਸ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ।" ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - "ਇਹ ਸੰਯੋਗ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਧਾਰਣ-ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ 'ਸੈਕਰੀਨ' ਦੀ ਕਾਢ ਹੋਈ। ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ।"

"ਉਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 'ਸੈਕਰੀਨ' ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ?" ਤਿੰਨਾ ਨੇ ਇਕੋ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ - ਫਾਹਲਬਰਗ।" ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ - "ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੈਕਰੀਨ ਦੀ ਕਾਢ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਗਏ?"

"ਬਿਲਕੁਲ", ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚੱਲ ਪਏ।

ਕਦੇ ਨਾ ਕੁੱਲੋ

- ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਸਵਰਗ ਬਣੇਗੀ।
- ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਣਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - ਬਾਬਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ
- ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਡਾ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਕਸਰ ਉਸੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸੋਗ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - ਸ਼ੈਪੇਨਹਾਵਰ
- ਮਨੁੱਖ ਜਿੰਨਾ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਓਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਇਹ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਹਾਨੂੰ ਜੋ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕੋ ਬਲਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕਰੋ, ਉਹ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ।
 - ਚੇਮਸਫੋਰਡ
- ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਲਾਪ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪੀ ਧਨ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਮਾਣ ਕਰੋਗੇ ਓਨਾ ਹੀ ਵਧੇਗਾ।
- ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਹੈ।
- ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 - ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਪਰਮਹੰਸ
- ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 - ਮਹਾਂਕਵੀ ਸੰਤ ਗੰਗਾਦਾਸ
- ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 - ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ
- ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੰਕਾਰਵਸ ਅਗਿਆਨੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।
- ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ।
 - ਪ੍ਰੇਮਚੰਦ

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ : ਗੁਰਚਰਣ ਆਨੰਦ

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਾਦਿਕ

ਸਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਹਾਸਾ

ਇੱਕ

ਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਾਹਰੀਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੱਦਲ ਗਹਿਰੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਖਿਰ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਹਰੀਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਤਾਂ ਉਹ ਭਿੱਜਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ।

ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਤਾਂ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਰਾਹਰੀਰ ਨੂੰ ਬਿਝ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ— ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਰਾਹਰੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਵਰਖਾ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਪਰੋਂ ਹਨ੍ਹੇਗਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ?

— ਇਹ ਕੋਈ ਸਰਾਂ ਹੈ? ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਅੱਗੇ ਨਿਕਲੋ। ਕੀ ਪਤਾ ਕੌਣ ਹੈ ਤੂੰ? ਕਿਤੇ ਚੋਰ-ਉਚੁੱਕੇ.....

ਰਾਹਰੀਰ ਕੁੱਝ ਪਲ ਠੰਬਰਿਆ ਜਿਹਾ ਉਥੇ ਖੜਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ, ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ।

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਪਲ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਰਾਹਰੀਰ ਕੁੱਝ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਬੋਲਿਆ—ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਆਉ ਨਾ। —ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੇ। "ਲਉ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲਉ, ਫਿਰ ਚੁੱਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਅੱਗ ਸੇਕਣਾ। ਕਿਤੇ ਸਰਦੀ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਖਾਣਾ ਖਾਵਾਂਗੇ।"

ਉਸ ਰੁੱਖੇਸੁੱਕੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਾਹਰੀਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਗੱਲ-ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧੀ ਸਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਹੈ। ਬੇਟੀ

ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਕੁੱਝ ਰੂਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣੀ ਪਈ।

ਸਵੇਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਵਰਖਾ ਰੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਰਾਹਗੀਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਜੋ ਵੀ ਕਰੋਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹੋਗੇ। — ਤਦ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਝਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਿਸਾਨ ਕੁੱਝ ਪਲ ਉਥੇ ਖੜਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਖਿਰ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਬੈਰ, ਹੁਣ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚਾਂ। ਹਾਂ, ਆਟਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੋਰੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਕਣਕ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਪਿਸਾ ਲਿਆਵਾਂ।

ਉਹ ਬੋਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਣਕ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਕ ਪੀਪੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਪੀਪਾ ਲਗਭਗ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬੋਰੀ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬੋਰੀ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕਰਕੇ ਫੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਕਣਕ ਦੇ ਹੁਣ ਢੇਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ। ਕਿਸਾਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਰੀ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਲਟਾ ਕਰਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕਣਕ ਡਿੱਗਦੀ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਦਿਨ-ਭਰ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਘਰ ਕਣਕ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਸਾਲ-ਭਰ ਦੇ ਦਾਣੇ ਖਾਣ ਲਈ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਰੀ ਕਣਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਚ

ਆਇਆ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਕਰਜਾ ਚੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛੁਡਾਈ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਪੈਸੇ ਬਚੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

ਜਦ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ। ਪਰ ਸਾਹੂਕਾਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਬੁੱਢੇ ਰਾਹਰੀਰ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਨਿਕਲ ਪਿਆ।

ਰਾਹਗੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। “ਜੇਕਰ ਆਪ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਸਮਝਾਂਗਾ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।” ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਖੂਬ ਆਉ-ਭਗਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਘਰ ਹੀ ਲੁਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੁੱਢਾ ਰਾਹਗੀਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਇਥੇ ਹੀ ਨਾ ਟਿਕ ਜਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਖਿਲਣ ਲੱਗਾ।

ਆਖਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਰਾਹਰੀਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਚੈਨ ਦੀ ਸਾਹ ਲਈ। ਰਾਹਰੀਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਕੇ ਵਿਦਾਈ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਜੋ ਵੀ ਕਰੋਗੇ, ਰਾਤ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹੋਗੇ। ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਰਾਹਰੀਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਸਾਹੂਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸੋਚੀ ਥੈਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਬੁੱਢਾ ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਿਜ਼ੋਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਰੁਪਏ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਤਕ ਸਾਰਾ ਘਰ ਰੁਪਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਏਗਾ। ਤਦ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਐਨਾ ਹੱਸਾਂਗਾ ਕਿ ਬੁੱਢੇ ਦੇ ਖਰਾਟਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਤਲਈ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਬੂਬ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਾਂਗਾ। ਹਾ...ਹਾ...ਹਾ....।

ਉਹ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਤਿਜ਼ੋਰੀ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬੇਹਤਾਸ਼ਾ ਹੱਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਿਜ਼ੋਰੀ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਛਿੱਡ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਹਾਸਾ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਰੁੱਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖਿਰ ਉਹ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਡਿਗ ਕੇ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਲੋਟ-ਪੋਟ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਹਾਸੇ ਦੀ ਗੁੰਜ

ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੁੰਜਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਵੇਖਦੇ-ਵੇਖਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਥੇ ਜਮਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਕਿਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?

-ਸੱਚਮੁਚ ਇਹ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। -ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੱਡ ਹੀ ਖਾਏ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਗਲਖਾਨੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਓ।

ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣਾ ਹਾਸਾ ਰੋਕ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਰੱਸੇ ਨਾਲ ਬੰਨਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਛੁੱਟ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਤਰਸਯੋਗ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਹਾਸਾ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਲੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸਹਿਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪਾਗਲਖਾਨੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਹੂਕਾਰ। ■

ਚਿੱਤਰਕਥਾ

(ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ)

ਤੁਹਾਡੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁੰਦਰਲਾਲ ਨਾਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਖਿਡਾਉਣੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰੀਗਰ ਸੀ। ਮੁੰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖਿਡਾਉਣੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਮੁੰਨਾ ਬੇਟਾ, ਇਧਰ ਵੇਖ ਇਹ ਖਿਡਾਉਣਾ ਇੰਝ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤਕ ਤੇਰਾ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਤਦ ਤਕ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਖਿਡਾਉਣੇ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂਗਾ ਕਿ ਖਿਡਾਉਣੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ?

ਖਿੜਾਉਣੇ ਲੈ ਲਓ, ਸੁੰਦਰ ਖਿੜਾਉਣੇ। ਹਾਥੀ, ਘੋੜਾ, ਮੌਰ,
ਬਾਂਦਰ, ਮੁਰਗਾ, ਬੱਕਰੀ, ਗਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿੜਾਉਣੇ ਲੈ ਲਓ।

ਅੰਕਲ, ਮੈਂ ਹਾਥੀ
ਚਾਹੀਦਾ ਹਾਂ।

ਅੰਕਲ ਮੈਂ
ਚਿੜੀ ਦੇ ਦਿਓ।

ਵੇਖੋ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ
ਅੱਜ ਚਿੜੀ ਬਣਾਈ।

ਵਾਹ! ਇਹ
ਤਾਂ ਬਹੁਤ
ਸੁੰਦਰ ਹੈ।

ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਿਤਾ ਜੀ, ਆਪ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ।
ਆਪ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਖਿੜਾਉਣੇ
ਮੈਂ ਵੇਚਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖਿੜਾਉਣੇ
ਵੀ ਬਣਾ ਲਵਾਂਗਾ।

ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਬੇਟਾ

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਖੂਬ ਮਿਹਨਤ
ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ।

ਸਾਥਾਸ ਬੇਟਾ! ਬਹੁਤ
ਅੱਛਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਪਿਤਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਜਾਓ, ਮੈਂ
ਖਿਡਾਉਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇੰਝ ਹੀ ਮੁੰਨਾ ਨੇ ਖਿਡਾਉਣੇ ਬਣਾ ਕੇ
ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ
ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ।

ਖਿਡਾਉਣੇ ਲੈ ਲਓ,
ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ, ਸੁੰਦਰ-
ਸੁੰਦਰ ਖਿਡਾਉਣੇ।
ਆਉ ਬੱਚਿਓ ਖਿਡਾਉਣੇ
ਲੈ ਲਓ।

ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਮੁੰਨਾ ਦੇ
ਪਿਤਾ ਜੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ।

ਹੁਣ ਮੁੰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ
ਜੀ ਮਿਲ ਕੇ ਖਿਡਾਊਂਣੇ
ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਵੇਚਦੇ।

ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਗਏ। ਮੁੰਨਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ
ਲਿਆਈ। ਸੁੰਦਰ ਨੇ ਹੁਣ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਘਰ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ
ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਊਂਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ।

ਇਹ ਸਭ ਤੇਰੀ
ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਹ ਸਭ
ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿਤੱਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on **23rd** of every month

radio.nirankari.org

24x7

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on **10th** of every month

सुनो तराने
कड़ पुराने

Bhakti Gangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **20th** of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **Last Friday** of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on **1st & 16th** of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ

ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ

ਏਕ ਨਜ਼ਰ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

- ❖ ਗਿਆਰੂਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ' ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਅਖਬਾਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੇਵੀ ਵਚਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:-

Tel. : 011-47660200 (Extn. : 862) | Email : Patrika@nirankari.org

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ

- ❖ ਕੀ ਆਪਣੂੰ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ (ਪੰਜਾਬੀ) ਮਾਸਿਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ?
- ❖ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 23 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ *Dispatch* (ਡਿਸਪੈਚ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕ ਵੀ ਆਪਣੂੰ ਇਹ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ –
 1. ਅਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਢਾਕਖਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
 2. ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 011-47660200 (Extn. : 862) OR Help Line No. 011-47660360 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ, ਤਾਂਕਿ ਆਪਣੂੰ ਉਸਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਭਿਜਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ, ਸੰਤ ਨਿਰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ,
ਨਿਰਕਾਰੀ ਕੰਪੈਲਕਸ, ਬੁਰਾੜੀ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ-110009